

УДК 355.097.2:355.48(470:477)]:004.738.5“2014/2022”
DOI 10.69550/3041-1467.7.333097

Парасковія ДВОРЯНИН

кандидатка наук з соціальних комунікацій, доцентка кафедри радіомовлення і телебачення, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, індекс 79000 (paraskadvoryanyn@gmail.com)

ORCID: 0000-0002-7858-3563

Ореста КАРПЕНКО

докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (okarpenko@dspu.edu.ua)

ORCID: 0000-0003-1841-882X

Paraskoviya DVORIANYN

PhD (Social Communications), Associate Professor, Department of broadcast and television, Ivan Franko National University of Lviv, 1 Universytetska Street, Lviv, Ukraine, postal code 79000 (paraskadvoryanyn@gmail.com)

Oresta KARPENKO

PhD hab. (Pedagogical Sciences), Professor, Professor of the Department of General Pedagogy and Preschool Education, Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, 24 Ivan Franko Street, Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (okarpenko@dspu.edu.ua)

Бібліографічний опис статті: Дворянин, П., Карпенко, О. (2025). «Воїни добра»: образ волонтера в українських засобах масової інформації (2014 – 2022). *Axis Europae*, 7, 166–179. doi: 10.69550/3041-1467.7.333097

Bibliographic Description of the Article: Dvorianyn, P., & Karpenko, O. (2025). «Voiny dobra»: obraz volontera v ukrainskykh zasobakh masovoi informatsii (2014 – 2022) [“Warriors of Good”: The Image of a Volunteer in Ukrainian Mass Media (2014 – 2022)]. *Axis Europae*, 7, 166–179. doi: 10.69550/3041-1467.7.333097 [in Ukrainian].

**«ВОЇНИ ДОБРА»: ОБРАЗ ВОЛОНТЕРА В УКРАЇНСЬКИХ ЗАСОБАХ
МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ (2014 – 2022)**

Анотація. Мета статті – проаналізувати висвітлення українськими ЗМІ діяльності окремих волонтерів в умовах російсько-української війни від її початку до повномасштабного етапу (2014 – 2022). Методологія дослідження базується на принципах історизму, науковості, авторської об'єктивності, системності, соціокультурному підході, а також загальнонаукових (аналіз, синтез, узагальнення)

та спеціально-історичних (історико-генетичний, історико-порівняльний, історико-системний, критики джерел) методах. **Наукова новизна** – уперше зроблено спробу узагальнити візії українських ЗМІ щодо особистостей волонтерів в умовах російсько-української війни. **Висновки.** Отже, українські ЗМІ в роки війни приділяли значну увагу різним аспектам функціонування волонтерського руху в Україні. Складовою частиною такого «волонтерського» дискурсу стала публікація матеріалів про діяльність окремих особистостей, відомих і не достатньо знаних волонтерів. Загалом автори статей, журналісти-інтерв'юери, редактори підкреслювалися низку соціально важливих рис українських волонтерів у роки російсько-української війни. Найчастіше вели мову про такі особистісні властивості: 1) взаємопідтримка і здатність до самоорганізації (акцентувалася увага на співпраці між волонтерами, утворенні громадських організацій і фондів, взаємодопомозі і швидкій реакції на потреби військових); 2) відповідальність та альтруїзм (підкреслювалася така риса як моральний обов'язок, відповідальність, висловлена у формулі «Якщо не я, то хто?», діяльність на користь суспільних інтересів); 3) витривалість та стійкість у важких обставинах (вказували здатності окремих волонтерів у важких обставинах проявляти рішучість, психологічну стійкість, зберігати усвідомленість своїх дій попри важкі умови діяльності); 4) відвага та сміливість (наголошувалися випадки відважних дій волонтерів в умовах боїв, фронтових буднів, порятунку поранених, що поєднувалося з ризиком для життя); 5) гнучкість та адаптивність (описувалися вміння волонтерів швидко орієнтуватися в нових, інколи критичних, умовах); 6) свобода та демократизм (підкреслювалися волелюбність волонтерів, їхні громадянські цінності і переконання, спрямовані на збереження й утвердження прав та свобод); 7) життєрадісність, емпативність, комунікаційність (наголошувалися вміння і здатності волонтерів зберігати почуття гумору в складних обставинах, виявляти чутливість і увагу до інших людей, підтримувати й знаходити спільну мову з представниками різних інституцій, установ і організацій, звичайними громадянами тощо); 8) скромність і готовність навчатися (описувалися прагнення волонтерів до активного навчання, здобуття нових компетентностей). Українські ЗМІ приділяли увагу не лише українським, але й іноземним (європейським, американським) волонтерам, намагаючись показати їхню мотивації, любов до України і повагу до українського народу та його культури.

Ключові слова: волонтери, мас-медійний дискурс, онлайн-медіа, російсько-українська війна.

“WARRIORS OF GOOD”: THE IMAGE OF A VOLUNTEER IN UKRAINIAN MASS MEDIA (2014 – 2022)

Abstract. The purpose of the article is to analyze the coverage by the Ukrainian media of the activities of individual volunteers in the conditions of the Russian-Ukrainian war from its beginning to the full-scale stage (2014 – 2022). **The research methodology** is based on the principles of historicism, scientificity, authorial objectivity, systematicity, socio-cultural approach, as well as general scientific (analysis, synthesis, generalization) and special historical (historical-genetic, historical-comparative, historical-systemic, source criticism) methods. **Scientific novelty:** for the first time an attempt is made to generalize the visions of the Ukrainian media regarding the personalities of volunteers in the conditions of the Russian-Ukrainian war. **Conclusions.** Thus, the Ukrainian media during the war paid considerable attention to various aspects of the functioning of the volunteer movement in

Ukraine. An integral part of such a “volunteer” discourse was the publication of materials about the activities of individual personalities, both well-known and not well-known volunteers. In general, the authors of the articles, interviewers, and editors emphasized a number of socially important features of Ukrainian volunteers during the Russian-Ukrainian war. Most often, they spoke about the following personal qualities: 1) mutual support and the ability to self-organize (the emphasis was on cooperation between volunteers, the formation of public organizations and foundations, mutual assistance, and a quick response to the needs of the military); 2) responsibility and altruism (the emphasis was on such features as moral duty, responsibility expressed in the formula “If not me, then who?”, and activity in favor of public interests); 3) endurance and resilience in difficult circumstances (they indicated the ability of individual volunteers in difficult circumstances to show determination, psychological resilience, and maintain awareness of their actions despite difficult conditions of activity); 4) courage and boldness (cases of brave actions of volunteers in conditions of battles, frontline everyday life, rescuing the wounded, which were combined with a risk to life, were emphasized); 5) flexibility and adaptability (the ability of volunteers to quickly navigate in new, sometimes critical, conditions was described); 6) freedom and democracy (the volunteers’ love of freedom, their civic values and beliefs aimed at preserving and affirming rights and freedoms were emphasized); 7) cheerfulness, empathy, communication (the skills and abilities of volunteers to maintain a sense of humor in difficult circumstances, to show sensitivity and attention to other people, to support and find a common language with representatives of various institutions, establishments and organizations, ordinary citizens, etc. were emphasized); 8) modesty and willingness to learn (the volunteers’ desire for active learning, acquiring new competencies was described). Ukrainian media paid attention not only to Ukrainian, but also to foreign (European, American) volunteers, trying to show their motivation, love for Ukraine and respect for the Ukrainian people and their culture.

Keywords: *volunteers, mass media discourse, online media, Russian-Ukrainian war.*

Постановка проблеми. Український волонтерський рух від початку Революції Гідності став і залишається однією головних тем у вітчизняних мас-медіа. Особливу увагу волонтерам присвячують українські онлайн-медіа на зразок «Української правди», «Радіо Свобода», «Лівий берег» тощо. Однією з причин цього явища стала повага і довіра українського суспільства до волонтерів, яка значно переважала рівень довіри до органів державної влади й дорівнювали (відповідно до офіційних соціологічних опитувань) довірі до Церкви. Описуючи, аналізуючи й оцінюючи різні аспекти функціонування волонтерського руху в Україні, ЗМІ присвячували увагу не лише його організаційним аспектам і особливостям взаємин із державною владою, але й постатям відомих волонтерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність волонтерського руху в Україні була об’єктом наукових досліджень О. Баковецької (Баковецька, 2020), І. Тохтарової (Тохтарова, 2014), Г. Міненко (Міненко, 2017), О. Проценко (Проценко, 2019а; Проценко, 2019b). Такий напрям діяльності волонтерів як допомога Збройним Силам України, Національній Гвардії України, добровольчим структурам, іншим збройним формуванням у умовах російсько-української війни охарактеризовано у працях Л. Жужи (Жужа, 2016), Д. Веденєєва (Веденєєв, 2018). Вплив ЗМІ на формування громадської думки щодо волонтерського руху проаналізував О. Томчук (Томчук, 2021). Характер, періодизацію, інформаційний та ідеологічний дискурс російсько-української війни висвітлено у працях В. Ільницького, М. Галіва, М. Глібіщука, О. Куцької, В. Старки (Ільницький, Старка, Галів, 2022; Галів, Ільницький, 2023; Ільницький, Куцька, 2023;

Галів, Гранд, 2024; Галів, Гранд, Бойчин, 2024; Галів, Ільницький, Карпенко, 2024; Ільницький, Тельвак, Талалай, 2024) тощо.

Мета статті – проаналізувати висвітлення українськими ЗМІ діяльності окремих волонтерів в умовах російсько-української війни від її початку до повномасштабного етапу (2014 – 2022).

Виклад основного матеріалу. Одним з найбільш поширених макроструктурних компонентів медійного дискурсу щодо українського волонтерського руху стали публікації матеріалів і демонстрація телесюжетів про *особистості волонтерів*.

Декілька журналістських статей було присвячено волонтерам-медикам. Так, у квітні 2015 р. Анастасія Рінгіс розповіла про «воїнів добра» – Уляну і Марка Супрун, засновників волонтерського проекту «Захист патріотів». Вони переїхали до України через тиждень після початку Революції Гідності. Обоє були нащадками українських емігрантів, зростали в традиційних українських сім'ях, відвідували українські недільні школи і церкви. Відтак стали активними членами Світового конгресу українців (СКУ). За освітою Уляна – лікар, Марко – політолог і філософ. На Майдані Уляна Супрун надавала медичну допомогу, а Марко комуні кував з іноземними журналістами. До їхньої волонтерської групи залучили військових медиків, зокрема Всеволода Стеблюка, а також запросили експертів із Каліфорнійського центру медицини катастроф, медиків-тренерів, які проводили тренінги щодо тактичної медицини. Цей досвід знадобився волонтерам-медикам під час АТО. Курси з тактичної медицини, організовані волонтерами «Захист патріотів» за рік пройшли близько 15 тис. солдатів і понад 2 тис. курсантів військових закладів освіти. За сприянням волонтерів для ЗСУ було доставлено 11 тис. аптечок, зібраних за стандартами НАТО. У минулому році волонтери «Захисту патріотів» при допомозі СКУ зібрали 1,2 млн. доларів на проведення курсів тактичної медицини і придбання аптечок. Допомгу надають і приватні особи в Україні, студенти Києво-Могилянської академії, компанія МАУ, юридична фірма «Дніпро», а також Організація оборони чотирьох свобод України (Нью-Йорк) (Рінгіс, 2015).

Журналістка Аліна Согуняко у травні 2015 р. розповіла історію волонтера-парамедика Юрія Бондара («Шаман») зі Львова. Він побував у всіх найгарячіших точках АТО: Дебальцево, Артемівськ, Донецький аеропорт, Авдіївка. Ю. Бондар неодноразово ризикував життям заради порятунку поранених – військових і цивільних, потрапляв під обстріли, виявляючи хоробрість і холонокровність. Спираючись на свідчення волонтерів журналістка вказала на вади державної системи у справі налагодження своєчасної евакуації поранених бійців, вказавши на неефективну роботу «чиновницької машини» та відсутність координації між батальйонами і «швидкими» (Согуняко, 2015).

У липні 2015 р. журналісти «Української правди» розповіли «історії нетипових волонтерів»: 78-річної Надії Коцюбинської, яка шиє одяг і білизну для дітей з кризових сімей і переселенців; 44-річного Юрія Кучу, колишнього учасника АТО, котрий займається доставкою вантажів на передову; 15-річну Поліну Коваль, котра сортує одяг в дитячому відділі Центру допомоги переселенцям; 35-річну Світлану Пулухину, режисеру та модель, яка проводить уроки арт-терапії для дітей-переселенців у фонді «Карітас», 18-річного Дмитра Шведа, який волонтерить у травматичному відділі однієї з лікарень, та ін. (Лицом к людям, 2015).

4 вересня 2015 р. редакція «Української правди» опублікувала статтю про волонтера Андрія Галущенка, який загинув двома днями раніше в зоні АТО. Разом з ним загинув і працівник СБУ – обидва підірвалися на фугасі. У статті подано коротко

біографію загиблого, наведено оцінки і характеристики його діяльності. А. Галущенко був активним учасником Революції Гідності, згодом добровольцем пішов на війну, воював у складі батальйону Кульчицького. Після демобілізації став волонтером і за словами друзів міг розв'язати будь-яку проблему щодо постачання необхідних речей для українських вояків. Займався евакуацією мешканців містечка Дебальцеве, рятував життя своїх побратимів-волонтерів. За пропозицією голови Луганської обласної адміністрації Г. Туки, він очолив мобільну групу по боротьбі з контрабандою, зумівши суттєво призупинити незаконний потік товарів через лінію зіткнення. Саме з огляду на його ефективну роботу в цьому напрямку, з'явилася версія про спланований замах на життя волонтера (Он был специалистом, 2015).

Про чемпіонку світу з кікбоксингу Ірину Лашенко, яка стала волонтеркою і допомагала дітям-сиротам, опублікував невелику статтю журналіст Роман Пляцко у лютому 2016 р. Він розповів про те, що Ірина, по суті, сама недоотримала материнської уваги та опіки, оскільки мати перебувала на заробітках за кордоном. Розповідаючи про себе, волонтерка загадувала найбільш важливі випадки у справі піклування про дітей, а також вказала на недостатню фінансову допомогу від держави для малозабезпечених родин, розповіла про проблеми переселенців з Луганщини (Пляцко, 2016).

Для прикладу, у червні 2016 р. волонтерка і журналістка Ірина Цибух розповіла про особливих волонтерів з Полтавщини, який українські бійці називали «баба Люда» і «дід Паша». Від початку війни вони приймали в себе вдома волонтерів і військових, годували і доглядали, надавали продовольство зі свого господарства (вареники, молоко, м'ясо птиці тощо) (Цибух, 2016).

Журналістка Марічка Паплаускайте у вересні 2016 р. розповіла життєву історію волонтерки Наталії Чекмарьової, матері трьох дітей, яка від початку російсько-української війни надавала допомогу українським підрозділам. Вона свідомо перейшла на українську мову, обрала українську ідентичність, переїхала з Ніколполя до Борисополя, брала участь у Помаранчевій революції. Її син став активним учасником Майдану, а потім добровольцем пішов на війну. Стаття подана у формі монологу Наталії, яка розповідає про своє життя, поїздки на фронт, допомогу пораненим. Її характеристики доволі промовисті. Вона назвала українських вояків «моєю країною», а волонтерів «містчком між фронтом і тилом». Наталя неодноразово потрапляла в ситуації, які загрожували її життю і здоров'ю, відтак відверто розповіла про свої психологічні проблеми, непорозуміння в ім'я і пошуки шляхів виходу із складних обставин (Паплаускайте, 2016).

Наприкінці 2016 р. кореспонденти газети «День» прозповіли про незвичного волонтера Дениса Романовського, який повністю втратив зір, але продовжував надавати допомогу потребуючим. Разом із іншими волонтерами з організації «Вінсер» він збирає необхідні речі (продукти, шини, теплий одяг) і доставляє їх на фронт. Його приклад важливий для тих, хто внаслідок психологічного виснаження, важких поранень, зневірюється в своїх силах. Д. Романовський назвав журналістам три принципи, за якими діє він і його друзі: захисти беззахисного; допоможи тому, хто потребує допомоги; подаруй надію тому, хто її втратив. Волонтер заочно здобуває вищу освіту, прагнучи у майбутньому допомогати тим, хто втратив зір (Шуткевич, 2016).

У травні 2017 р. волонтер і режисер Крістіан Жерегі описав свою співпрацю з волонтером Борисом Пелехом, зокрема змалював одну зі спільних поїздок до українських вояків в Донецькій області (м. Авдіївка, Мар'їнка, Троїцьке). Під час оповіді він порушив низку важливих питань, зокрема розкращання волонтерської

допомоги, яку перепродують недобросовісні ділки, а також необґрунтовані запити на допомогу. Одним із емоційних картин розповіді є прохання українських бійців до волонтерів приїжджати частіше і не обов'язково з речовою допомогою, а «просто так». Автор робить висновок, що волонтери для українських військовослужбовців, які несуть важку службу у зоні АТО, стали своєрідним містком з іншими життям – мирним і щасливим. З іншого боку К. Жерегі вказав на юридичні аспекти волонтерства. За його словами, кожноо волонтера можна притягнути до кримінальної відповідальності за декілька порушень: в'їзд в зону бойових дій, допуск до інформації про позиції військових, ввезення приладів подвійного призначення, несплата податків з рахунків, на які надходять кошти від благодійників тощо (Жереги, 2017).

Невелику статтю на сайті «Української правди» було присвячено волонтерці Яні Зінкевич, яка наприкінці 2015 р. потрапила в автокатастрофу, яка позбавила її здатності вільно пересуватися. Повернувшись після лікування в Ізраїлі до України, вона заявила про свої плани надалі займатися справами проекту «Госпітальєри». У статті наведено розповідь Я. Зінкевич про свої проблеми зі здоров'ям, водночас підкреслено, що дівчина за останні два роки, працюючи парамедикинею, змогла врятувати життя сотень українських вояків (Яна Зінкевич, 2016).

У липні 2017 р. журналіст газети «День» Вадим Лубчак опублікував інтерв'ю з волонтеркою Анною Домбровською, яка вперше потрапила в АТО як журналіст російського видання. Намагаючись розповісти правду про російську агресію, вона зняла відео «Одна ніч в АТО», який зібрав понад 1,3 млн. переглядів в Ютубі. Анна надає велику значення адекватному інформуванню місцевих мешканців про події в Україні. Тому щотижня вона доставляє до прифронтових сіл і міст близько 9 тис. примірників газети «Вісті Донбасу» (Лубчак, 2017). Через деякий час А. Домбровська отримала медаль від УПЦ КП «За жертвність і любов до України», що теж не обійшло увагу українських ЗМІ (Волонтерка Анна Домбровська, 2018).

Деяку увагу українські журналісти присвячували іноземним волонтерам в Україні. У серпні 2015 р. редакція «Української правди» опублікувала розповідь про американську волонтерку Маріну Селендер з Нью-Йорка. Будучи співачкою і танцівницею, вона уже побувала в Україні у 2002 р. На початку 2015 р. вона в одному з нью-йоркських театрів брала участь у виставі, присвяченій подіям на Донбасі. Беручи приклад зі своєї подруги Мар'яни Садовської, М. Селендер відвідала центри переселенців у Києві, Слов'янську і Краматорську. Гроші на подорож зібрала самостійно через краудфандінговий ресурс. Родичі і друзі не схвалювали її поїздки до України. Вона також розповіла про свій волонтерський досвід, наголосила на потребі виховання у дітях соціальної відповідальності. В Україні М. Селендер працювала з дітьми-переселенцями, навчала їх танцювати, привчала до мистецтва (Американська волонтерка, 2015).

Журналістка Наталія Вуйтік у жовтні 2017 р. розповіла про 69-річну американську волонтерку Джанін Вінн, яка вступила до Корпусу Миру і переїхала до України, побувавши в Чернігові, Києві, Івано-Франківську. У містечку Космач на Прикарпатті вона намагалася передати досвід реформування територіальних громад. Американка проживала в українській родині, вивчала українську мову, влаштовувала розмовні клуби з вивчення англійської мови для дітей і дорослих, зокрема для місцевих учителів. Їй вдалося організувати збір англійських дитячих книжок для бібліотек і шкіл Космацької громади. Оскільки в своєму рідному містечку Темпл у штаті Мен Дж. Вінн дописувала до місцевого журналу, то продовжила цю справу і в Україні,

пишучи статті до газети «Гуцульський край». Волонтерка також намагалася врятувати від закриття місцеву лікарню, пропонувала план боротьби із засміченістю (Вуйтік, 2017). Журналістка підкреслила активну життєву позицію волонтерки, її добрі відгуки про Україну та українців.

У грудні 2021 р. з нагоди Міжнародного дня волонтера на сайті «Української правди» з'явилося інтерв'ю журналістки Ольги Кириленко з відомою волонтеркою Аліною Михайловою. У статті йшлося про її дитинство та юність в Дніпрі, участь в подіях Майдану, створення у 2014 р. організації офісу «Армія SOS» у рідному місті, досвід парамедика у батальйоні «Госпітальєри», створення медичної служби у першій штурмовій роті «Правого сектору», участь у політичному житті країни як депутатки Київської міської ради від партії «Голос» тощо. Йшлося і про її хлопця – командира першої штурмової роти «Правого сектору» Дмитра Коцюбайла («Да Вінчі»), який у 2021 р. перший в Україні серед добровольців отримав нагороду «Герой України». А. Михайлова розповіла про свій усвідомлений перехід на українську мову в студентські роки, згадала про свою поїзду до Дрогобича на початку 2014 р., початок допомоги військовим і першу поїзду на фронт, допомогу 93-ї бригаді ЗСУ, втрату друзів у боях під Іловайськом, поїздки до Пісків, Дебальцевого, загибель друга Володимира Тірика, командира 9-ї роти 93-ї бригади. Чимало спогадів про порятунок життів солдатів у складі «Госпітальєрів» під м. Широкине, Маріуполь, Авдіївці тощо (Кириленко, 2021).

З іншого боку, ЗМІ розкривали й проблему появи псевдо волонтерів-шахраїв. Зокрема, в газеті «День» (березень 2017 р.) з'явилося повідомлення про виявлення такої організації, яка проводила збір грошей. Йшлося про маловідомий фонд «Об'єднана волонтерська платформа». Відтак журналісти наголосили на тому, що в Україні існують біля 12 тис. благодійних фондів, з яких перевіреними є лише приблизно 40. Наголошувалося, що у 2014–2015 рр. разом з волонтерськими фондами з'явилися численні шахрайські групи, які виманювали гроші на різні потреби: лікування бійців АТО, потреби військових частин і добровольців. На пропозицію волонтерів українські законодавці навіть розробили проект закону, відповідно до якого благодійні організації повинні надати обов'язкову публічну звітність, а також посилювалася кримінальна відповідальність за шахрайства у сфері благодійництва. Однак його не було прийнято. Через повідомлення про псевдоволонтерів зменшилася кількість пожертв (Лиховид, 2017).

Наприкінці 2015 р. ЗМІ інформували про справу «волонтера» Миколу Русавського, якому інкримінували розкрадання сотень тисяч гривень пожертв. Він представлявся Миколою Золотаренком, членом групи «Патріот», яка начебто займалася обмяном військовополонених. Він пропонував іншим волонтерам і родинам військових придбати у нього за низькими цінами військове екіпірування, обіцяв сім'ям повернути їхніх рідних з полону. За свою «волонтерську діяльність» М. Русавський отримав навіть нагороду від Херсонського обласного управління ДСНС (Антипенко, 2015). Зважаючи на численні заяви від постраждалих щодо шахрайських дій М. Русавського, його було затримано і за рішенням суду узято під варту (Русавський уже під вартою, 2015).

Державні органи зробили спробу протидіяти псевдоволонтерам. Як повідомляла газета «День», у жовтні 2015 р. депутати ВРУ зареєстрували проект закону № 3215 «Про внесення змін до деяких законів України щодо протидії зловживанням у сфері благодійництва», який передбачав заборону збору коштів на вулицях і в транспорті, вимагав опломбування банками скриньок для пожертв, а також встановлював норму

про обов'язкову звітність отримувача допомоги перед благодійниками. Згідно з документом, слід було встановлювати штрафи порушникам. Наприклад, за збір коштів у транспорті – від 20 до 155 неоподаткованих мінімумів, а за шахрайство під виглядом благодійності – від штрафів до 12-річного ув'язнення та конфіскації майна. Однак волонтери критично висловилися до проекту, оскільки їхні пропозиції не були враховані. Крім того, на їхню думку, для протидії шахраям не потрібно було придумувати нові закони, достатньо лише виконувати існуючі (Лиховид, 2015).

Висновки. Отже, українські ЗМІ в роки війни приділяли значну увагу різним аспектам функціонування волонтерського руху в Україні. Складовою частиною такого «волонтерського» дискурсу стала публікація матеріалів про діяльність окремих особистостей, відомих і недостатньо знаних волонтерів. Загалом автори статей, журналісти-інтерв'юери, редактори підкреслювалися низку соціально важливих рис українських волонтерів у роки російсько-української війни. Найчастіше вели мову про такі особистісні властивості: 1) взаємопідтримка і здатність до самоорганізації (акцентувалася увага на співпраці між волонтерами, утворенні громадських організацій і фондів, взаємодопомозі і швидкій реакції на потреби військових); 2) відповідальність та альтруїзм (підкреслювалася така риса як моральний обов'язок, відповідальність, висловлена у формулі «Якщо не я, то хто?»), діяльність на користь суспільних інтересів); 3) витривалість та стійкість у важких обставинах (вказували здатності окремих волонтерів у важких обставинах проявляти рішучість, психологічну стійкість, зберігати усвідомленість своїх дій попри важкі умови діяльності); 4) відвага та сміливість (наголошувалися випадки відважних дій волонтерів в умовах боїв, фронтових буднів, порятунку поранених, що поєднувалося з ризиком для життя); 5) гнучкість та адаптивність (описувалися вміння волонтерів швидко орієнтуватися в нових, інколи критичних, умовах); 6) свобода та демократизм (підкреслювалися волелюбність волонтерів, їхні громадянські цінності і переконання, спрямовані на збереження й утвердження прав та свобод); 7) життєрадісність, емпативність, комунікаційність (наголошувалися вміння і здатності волонтерів зберігати почуття гумору в складних обставинах, виявляти чутливість і увагу до інших людей, підтримувати й знаходити спільну мову з представниками різних інституцій, установ і організацій, звичайними громадянами тощо); 8) скромність і готовність навчатися (описувалися прагнення волонтерів до активного навчання, здобуття нових компетентностей). Українські ЗМІ приділяли увагу не лише українським, але й іноземним (європейським, американським) волонтерам, намагаючись показати їхню мотивації, любов до України і повагу до українського народу та його культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Американська волонтерка. (2015). Американська волонтерка: «Всі мої друзі вважали рішення їхати в Україну божевільним». *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/person/2015/08/13/198559/?_gl=1*14bimir*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCnBS*czE3NDYlMzQyMDAkbzEzJGcxJHJHxNzQ2NTM1OTg1JGozMCRsMCRoMA

Антипенко, І. (2015). У Херсоні судять Миколу Русавського, якого громадськість звинувачує в розкраданні сотень тисяч гривень. *День*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/den-ukrayiny/volonter-pid-domashnim-areshtom>

Баковецька, О. (2020). Волонтерський рух в Україні на сучасному етапі розвитку. *Літопис Волині*, 23, 36–41.

Веденєєв, Д. (2018). Волонтерський рух в Україні в ході російсько-української війни: ризики праці та форми державного і громадського визнання. *Військово-науковий вісник*, 30, 206–216.

Волонтерка Анна Домбровська. (2018). Волонтерка Анна Домбровська отримала медаль УПЦ КП «За жертвність і любов до України». *День*. URL: <https://day.kyiv.ua/news/271221-volonterka-anna-dombrovska-otrymala-medal-upts-kp-za-zhertovnist-i-lyubov-do-ukrayiny>

Вуйтік, Н. (2017). «Я збираю історію»: Як живе, де буває та чим допомагає на Прикарпатті 69-річна волонтерка із США. *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/travel/2017/10/6/226802/?_gl=1*13512la*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cze3NDY0Nzg3MzYkbzEwJGcxJHQxNzQ2NDgwMDE5JGo2MCRsMCRoMA

Галів, М., Бурдяк, Р. (2025). Путін і Гітлер: порівняльні конструкції в українському медійному дискурсі (2014 – 2025). *Axis Europae*, 6, 108–130. DOI: 10.69550/3041-1467.6.326256

Галів, М., Гранд, М. (2024). «Русский мир» проти України: коротка деконструкція новітньої російської геополітичної доктрини (рецензія на: Якубова Л. Україна та українці в світоглядній матриці «русского мира». Аналітична записка / відповідальний редактор В.А. Смолій. Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. 72 с.). *Проблеми гуманітарних наук. Серія Історія, Спецвипуск*, 172–177. DOI: 10.24919/2312-2595.spec.16

Галів, М., Гранд, М., Бойчин, Р. (2024). Початок повномасштабної війни Росії проти України у висвітленні польського інформаційного порталу «Nowa Europa Wschodnia» (лютий – березень 2022 р.). *Актуальні питання гуманітарних наук*, 72(1). 52–60. DOI: 10.24919/2308-4863/72-1-7

Галів, М., Ільницький, В. (2023). Характер сучасної російсько-української війни (2014 – 2023): вітчизняний історіографічний дискурс. *Проблеми гуманітарних наук. Серія: Історія*, 13/55, 47–73.

Галів, М., Ільницький, В., Карпенко, О. (2024). Проблематика геноциду Росії щодо українців в українських засобах масової інформації (2022 – 2024). *Новітня доба*, 12, 75–96.

Жереги, К. (2017). Волонтеры – мосты с жизнью, в которой бойцы кому-то нужны. *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/society/2017/05/3/224000/?_gl=1*memi5n*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cze3NDY1Mjk2NDkkbzEyJGcxJHQxNzQ2NTI5OTU5JG00NiRsMCRoMA

Жужа, Л. (2016). *Волонтерський рух у контексті антитерористичної операції в Україні: політологічний вимір: автореф. дис. ... канд. політ. наук*. Харків.

Ільницький, В., Куцька, О. (2023). Періодизація російсько-української війни (2014 – 2022) в українському науковому дискурсі. *Проблеми гуманітарних наук. Серія Історія*, 13/55, 162–177.

Ільницький, В., Старка, В., Галів, М. (2022). Російська пропаганда як елемент підготовки до збройної агресії проти України. *Український історичний журнал*, 5, 43–55. DOI: 10.15407/uhj2022.05.043

Ільницький, В., Тельвак, В., Талалай, Ю. (2024). Сучасна російсько-українська війна на шпальтах «The British Army Review» (2022 – 2024). *Проблеми гуманітарних наук. Серія Історія, Спецвипуск*, 130–146.

Кириленко, О. (2021). Волонтерка Аліна Михайлова про повернення з війни, нагороду «Да Вінчі» та внутрішній флюгер. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/12/5/7316334/>

Лиховид, І. (2015). Держава проти волонтерів-шахраїв. Хто переможе? *День*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/derzhava-proty-volonteriv-shakhrayiv-khto-peremozhe>

Лиховид, І. (2017). На гачку у псевдоволонтерів. *День*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/na-hachku-u-psevdovolonteriv>

Лицом к людям. (2015). Лицом к людям. Истории нетипичных волонтеров. *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/volunteers/2015/07/20/197424/?_gl=1*w347su*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cE3NDY1MzQyMDAkbzEzJGcxJHcxNzQ2NTM2MTUwJGo1OCRsMCRoMA

Лубчак, В. (2017). Анна Домбровська: «Більше «Дня» – на схід!». *День*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/media/anna-dombrovska-bilshe-dnya-na-skhid>

Мінінко, Г. (2017). Волонтерський рух: становлення та розвиток. *Освіта України в умовах військового конфлікту на Донбасі: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Лисичанськ 27 лютого 2017 р.)*. Лисичанськ: ФОП Чернов О. Г., 2017. С. 133–137.

Он был специалистом. (2015). «Он был специалистом по выполнению невыполнимых задач». *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/society/2015/09/4/199792/?_gl=1*1o5chrq*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cE3NDY1MzQyMDAkbzEzJGcxJHcxNzQ2NTM1Nzk4JGo2MCRsMCRoMA

Паплаускайте, М. (2016). Зворотній бік волонтерства. Як не втратити власного життя, допомагаючи іншим. *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/society/2016/09/5/217601/?_gl=1*ixj2qz*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cE3NDY1Mjk2NDkkbzEzJGcxJHcxNzQ2NTMwNDI4JGo2MCRsMCRoMA

Плячко, Р. (2016). Недоотримала материнської ласки і стала... волонтеркою. *День*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/poshta-dnya/nedostrymla-materynskoyi-lasky-i-stala-volonterkoju>

Проценко, О. (2019a). Волонтерство в сучасній Україні: фактори актуалізації. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, VII (32), (192), 89–94.

Проценко, О. (2019b). Сучасне волонтерство: індивідуальні та інституціоналізовані практики. *Традиції та новації у розвитку сучасної соціологічної науки: дослідження молодих вчених: зб. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених, 27 лютого 2019р.* Київ, 83–86.

Рінгіс, А. (2015). Воїни добра. Уляна і Марко Супрун. *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/volunteers/2015/04/24/192937/?_gl=1*12a9luv*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cE3NDY1MzQyMDAkbzEzJGcxJHcxNzQ2NTM2ODQwJGo2MCRsMCRoMA

Русавський уже під вартою. (2015). Русавський уже під вартою. *Вгору*. 2015. URL: <https://vgoru.org/novini/rusavskiy-uzhe-pid-vartoiu>

Сугоняко, А. (2015). Воїни добра. Волонтер-парамедик Юрій Бондар «Шаман». *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/volunteers/2015/05/27/194662/?_gl=1*u761wu*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cE3NDY1MzQyMDAkbzEzJGcxJHcxNzQ2NTM2NjQ4JGo0NyRsMCRoMA

Томчук, О. (2021). *Волонтерський рух допомоги Збройним Силам України під час проведення антитерористичної операції (квітень 2014 – квітень 2018 рр.)*. Дисертація ... доктора філософії (032 – історія та археологія). Львів.

Тохтарова, І. (2014). Волонтерський рух в Україні: шлях до розвитку громадянського суспільства як сфери соціальних відносин. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*, 2, 10–15.

Цибух, І. (2016). «Баба Люда» і «дід Паша». Дуже особливі волонтери з Полтавщини. *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/person/2016/06/20/214103/?_gl=1*18br2et*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cE3NDY1Mjk2NDkkbzEyJGcxJHJQxNzQ2NTMwNzI0JGo0MCRsMCRoMA

Шуткевич, О. (2016). Особливий волонтер. *День*. 2016. URL: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/osoblyvyy-volonter>

Яна Зінкевич. (2016). Яна Зінкевич не знає, чи зможе ходити, але мріє створити реабілітаційний центр. *Українська правда*. URL: https://life.pravda.com.ua/person/2016/01/6/206066/?_gl=1*17angyt*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cE3NDY1MzQyMDAkbzEzJGcxJHJQxNzQ2NTM0NTIwJGoyOCRsMCRoMA

REFERENCES

Amerykanska volonterka. (2015). Amerykanska volonterka: «Vsi moi druzi vvazhaly rishennia yikhaty v Ukrainu bozhevilnym» [American Volunteer: “All My Friends Thought the Decision to Go to Ukraine Was Crazy”]. *Ukrainska pravda*. URL: https://life.pravda.com.ua/person/2015/08/13/198559/?_gl=1*14bymir*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cE3NDY1MzQyMDAkbzEzJGcxJHJQxNzQ2NTM1OTg1JGozMCRsMCRoMA [in Ukrainian].

Antypenko, I. (2015). U Khersoni sudiat Mykolu Rusavskoho, yakoho hromadskist zvyuvachuie v rozkradanni soten tysiach hryven [Mykola Rusavsky, Whom the Public Accuses of Stealing Hundreds of Thousands of Hryvnias, Is Being Tried in Kherson]. *Den*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/den-ukrayiny/volonter-pid-domashnim-areshtom> [in Ukrainian].

Bakovetska, O. (2020). Volonterskyi rukh v Ukraini na suchasnomu etapi rozvytku [The volunteer movement in Ukraine at the current stage of development]. *Litopys Volyni*, 23, 36–41. [in Ukrainian].

Viedienieiev, D. (2018). Volonterskyi rukh v Ukraini v khodi rosiisko-ukrainskoi viiny: ryzyky pratsi ta formy derzhavnoho i hromadskoho vyznannia [The volunteer movement in Ukraine during the Russian-Ukrainian war: risks of work and forms of state and public recognition]. *Viiskovo-naukovy visnyk*, 30, 206–216. [in Ukrainian].

Volonterka Anna Dombrovska. (2018). Volonterka Anna Dombrovska otrymala medal UPTs KP «Za zhertovnist i liubov do Ukrainy» [Volunteer Anna Dombrovska received the UOC-KP medal “For sacrifice and love for Ukraine”]. *Den*. URL: <https://day.kyiv.ua/news/271221-volonterka-anna-dombrovska-otrymala-medal-upts-kp-za-zhertovnist-i-liubov-do-ukrayiny> [in Ukrainian].

Vuitik, N. (2017). «Ia zbyraiu istoriiu»: Yak zhyve, de buvaie ta chym dopomahaie na Prykarpatti 69-richna volonterka iz SSHA [“I collect history”: How a 69-year-old volunteer from the USA lives, where she goes and what she helps with in the Carpathian region]. *Ukrainska pravda*. URL: <https://life.pravda.com.ua/>

travel/2017/10/6/226802/?_gl=1*13512la*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUw-MzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cze3NDY0Nzg3MzYkbzEwJGcxJHqxNzQ2NDgwMDE-5JGo2MCRsMCRoMA [in Ukrainian].

Haliv, M., & Burdiak, R. (2025). Putin i Hitler: porivnialni konstruksii v ukrainskomu mediinomu dyskursi (2014 – 2025) [Putin and Hitler: Comparative Constructions in Ukrainian Media Discourse (2014 – 2025)]. *Axis Europae*, 6, 108–130. DOI: 10.69550/3041-1467.6.326256 [in Ukrainian].

Haliv, M., & Grand, M. (2024). «Russkyi mir» proty Ukrainy: kortka dekonstruktsiia novitnoi rosiiskoi heopolitychnoi doktryny [«Russian world» against Ukraine: a brief deconstruction of the newest Russian geopolitical doctrine]. *Problemy humanitarnykh nauk. Serii Istorii, Spetsvypusk*, 172–177. DOI: 10.24919/2312-2595.spec.16 [in Ukrainian].

Haliv, M., Grand, M., & Boychyn, R. (2024). Pochatok povnomasshtabnoi viiny Rosii proty Ukrainy u vysvitleni polskoho informatsiinoho portalu «Nowa Europa Wschodnia» (liutyi-berezen 2022 r.) [The beginning of a full-scale war of Russia against Ukraine according to the Polish information portal “Nowa Europa Wschodnia” (February – March 2022)]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 72(1). 52–60. DOI: 10.24919/2308-4863/72-1-7 [in Ukrainian].

Haliv, M., & Ilnytskyi, V. (2023). Kharakter suchasnoi rosiisko-ukrainskoi viiny (2014 – 2023): vitchyzniani istoriohrafichni dyskurs [The Nature of the Modern Russian-Ukrainian War (2014 – 2023): Domestic Historiographical Discourse]. *Problemy humanitarnykh nauk. Serii: Istorii*, 13/55, 47–73. [in Ukrainian].

Haliv, M., Ilnytskyi, V., & Karpenko, O. (2024). Problematyka henotsydu Rosii shchodo ukrainsiv v ukrainskykh zasobakh masovoi informatsii (2022 – 2024) [The issue of the genocide of Russia against Ukrainians in the Ukrainian mass media (2022 – 2024)]. *Novitnia doba*, 12, 75–96. [in Ukrainian].

Zherehy, K. (2017). Volontery – mosty s zhyzni, v ktoroi boitsy komu-to nuzhny [Volunteers are bridges to life, in which fighters are needed by someone]. *Ukrainska pravda*. URL: https://life.pravda.com.ua/society/2017/05/3/224000/?_gl=1*memi5n*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*cze3NDY1Mjk2NDkkbzEyJG-cxJHqxNzQ2NTI5OTU5JGo0NiRsMCRoMA [in Russian].

Zhuzha, L. (2016). *Volonterskyi rukh u konteksti antyterorystychnoi operatsii v Ukraini: politolohichni vymir: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk* [Volunteer movement in the context of the anti-terrorist operation in Ukraine: political science dimension: author's abstract. dissertation ... candidate of political science]. Kharkiv. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., & Kutska, O. (2023). Periodyzatsiia rosiisko-ukrainskoi viiny (2014 – 2022) v ukrainskomu naukovomu dyskursi [Periodization of the Russian-Ukrainian war (2014 – 2022) in Ukrainian scientific discourse]. *Problemy humanitarnykh nauk. Serii Istorii*, 13/55, 162–177. [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., Starka, V., & Haliv, M. (2022). Rosiiska propaganda yak element pidhotovky do zbroinoi agresii proty Ukrainy [Russian propaganda as an element of preparation for armed aggression against Ukraine]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian historical journal*, 5, 43–55. DOI: 10.15407/uhj2022.05.043 [in Ukrainian].

Ilnytskyi, V., Telvak, V., & Talalai, Yu. (2024). Suchasna rosiisko-ukrainska viina na shpaltakh «The British Army Review» (2022 – 2024) [The Modern Russian-Ukrainian War in the Columns of “The British Army Review” (2022 – 2024)]. *Problemy humanitarnykh nauk. Serii Istorii, Spetsvypusk*, 130–146. [in Ukrainian].

Kyrylenko, O. (2021). Volonterka Alina Mykhailova pro povnennia z viiny, nahorodu «Da Vinchi» ta vnutrishnii fluher [Volunteer Alina Mikhailova on returning from war, the “Da Vinci” award and the internal weather vane]. *Ukrainska pravda*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/12/5/7316334/> [in Ukrainian].

Lykhovyd, I. (2015). Derzhava proty volonteriv-shakhrav. Khto peremozhe? [The State against Volunteer Fraudsters. Who will win?]. *Den*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/derzhava-proty-volonteriv-shakhrayiv-khto-peremozhe> [in Ukrainian].

Lykhovyd, I. (2017). Na hachku u psevdovolonteriv [On the hook of pseudo-volunteers]. *Den*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/na-hachku-u-psevdovolonteriv> [in Ukrainian].

Lytsom k liudiam. (2015). Lytsom k liudiam. Ystoryy netypychnykh volonterov [Face to face. Stories of atypical volunteers]. *Ukrainska pravda*. URL: https://life.pravda.com.ua/volunteers/2015/07/20/197424/?_gl=1*w347su*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*czE3NDY1MzQyMDAkbzEzJGcxJHxNzQ2NTM2MTUwJGo1OCRsMCRoMA [in Russian].

Lubchak, V. (2017). Anna Dombrovska: «Bilshe «Dnia» – na skhid!» [Anna Dombrovska: “More “The Day” – to the East!”]. *Den*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/media/anna-dombrovska-bilshe-dnya-na-skhid> [in Ukrainian].

Minienko, H. (2017). Volonterskyi rukh: stanovlennia ta rozvytok [Volunteer Movement: Formation and Development]. *Osvita Ukrainy v umovakh viiskovoho konfliktu na Donbasi: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Lysychansk 27 liutoho 2017 r.)*. Lysychansk: FOP Chernov O. H., 2017. S. 133–137. [in Ukrainian].

On byl spetsialistom. (2015). «On byl spetsialistom po vypolnenniu nevypolnnykh zadach» [“He was a specialist in completing impossible tasks”]. *Ukrainska pravda*. URL: https://life.pravda.com.ua/society/2015/09/4/199792/?_gl=1*1o5chrq*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*czE3NDY1MzQyMDAkbzEzJGcxJHxNzQ2NTM1Nzk4JGo2MCRsMCRoMA [in Russian].

Paplauskaite, M. (2016). Zvorotnii bik volonterstva. Yak ne vtratyty vlasnoho zhyttia, dopomahaiuchy inshym [he flip side of volunteering. How not to lose your own life while helping others]. *Ukrainska pravda*. URL: https://life.pravda.com.ua/society/2016/09/5/217601/?_gl=1*ixj2qz*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*czE3NDY1Mjk2NDkkbzEyJGcxJHxNzQ2NTMwNDI4JGo2MCRsMCRoMA [in Ukrainian].

Pliatsko, R. (2016). Nedootrymala materynskoï lasky i stala... volonterkoiu [She lacked maternal affection and became... a volunteer]. *Den*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/poshta-dnya/nedootrymala-materynskoyi-lasky-i-stala-volonterkoyu> [in Ukrainian].

Protsenko, O. (2019a). Volonterstvo v suchasniï Ukraini: faktory aktualizatsii [Volunteering in Modern Ukraine: Factors of Actualization]. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, VII (32), (192)*, 89–94. [in Ukrainian].

Protsenko, O. (2019b). Suchasne volonterstvo: indyvidualni ta instytutsionalizovani praktyky [Modern Volunteering: Individual and Institutionalized Practices]. *Tradysii ta novatsii u rozvytku suchasnoi sotsiologichnoi nauky: doslidzhennia molodykh vchenykh: zb. materialiv I Vseukr. nauk.-prakt. konf. studentiv, aspirantiv ta molodykh uchenykh, 27 liutoho 2019r.* Kyiv, 83–86. [in Ukrainian].

Rinhis, A. (2015). Voyny dobra. Uliana i Marko Suprun [Warriors of Good. Uliana and Marko Suprun]. *Ukrainska pravda*. URL: https://life.pravda.com.ua/volunteers/2015/04/24/192937/?_gl=1*12a9luv*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUw

MzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*czE3NDY1MzQyMDAkBzEzJGcxJHQxNzQ2NTM2ODQw-JGo2MCRsMCRoMA [in Ukrainian].

Rusavskiy uzhe pid vartoiu. (2015). Rusavskiy uzhe pid vartoiu [Rusavskiy is already in custody.]. *Vhoru*. 2015. URL: <https://vgoru.org/novini/rusavskiy-uzhe-pid-vartoiu> [in Ukrainian].

Suhoniako, A. (2015). Voyny dobra. Volonter-paramedyk Yurii Bondar «Shaman» [Warriors of Good. Volunteer Paramedic Yuriy Bondar “Shaman”]. *Ukrainska pravda*. URL: https://life.pravda.com.ua/volunteers/2015/05/27/194662/?_gl=1*u761wu*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*czE3NDY1MzQyMDAkBzEzJGcxJHQxNzQ2NTM2NjQ4JGo0NyRsMCRoMA [in Ukrainian].

Tomchuk, O. (2021). *Volonterskyi rukh dopomohy Zbroinym Sylam Ukrainy pid chas provedennia antyterorystychnoi operatsii (kviten 2014 – kviten 2018 rr.). Dysertatsiia ... doktora filosofii* [Volunteer movement to assist the Armed Forces of Ukraine during the anti-terrorist operation (April 2014 – April 2018). PhD Dissertation]. Lviv. [in Ukrainian].

Tokhtarova, I. (2014). Volonterskyi rukh v Ukraini: shliakh do rozvytku hromadianskoho suspilstva yak sfery sotsialnykh vidnosyn [Volunteer movement in Ukraine: the path to the development of civil society as a sphere of social relations]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia*, 2, 10–15. [in Ukrainian].

Tsybukh, I. (2016). «Baba Liuda» i «died Pasha». Duzhe osoblyvi volontery z Poltavshchyny [“Baba Luda” and “Ded Pasha”. Very Special Volunteers from Poltava Region]. *Ukrainska pravda*. URL: https://life.pravda.com.ua/person/2016/06/20/214103/?_gl=1*18br2et*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*czE3NDY1Mjk2NDkkbzEyJGcxJHQxNzQ2NTMwNzI0JGo0MCRsMCRoMA [in Ukrainian].

Shutkevych, O. (2016). Osoblyvyi volonter [Special Volunteer]. *Den*. 2016. URL: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/osoblyvyy-volonter> [in Ukrainian].

Yana Zinkevych. (2016). Yana Zinkevych ne znaie, chy zmozhe khodyty, ale mriie stvoryty reabilitatsiinyi tsentr [Yana Zinkevich doesn't know if she'll be able to walk, but she dreams of creating a rehabilitation center]. *Ukrainska pravda*. URL: https://life.pravda.com.ua/person/2016/01/6/206066/?_gl=1*17angyt*_ga*MTkyODczNjYyMS4xNzA3NTUwMzEy*_ga_6ELQ7YCNBS*czE3NDY1MzQyMDAkBzEzJGcxJHQxNzQ2NTM0NTIwJ-GoyOCRsMCRoMA [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 6 листопада 2024 р.

Стаття рекомендована до публікації 30.05.2025.